

Mjällådalen – hisnande nipor och trolska raviner

En dramatisk natur som skapats av en stor isälv som fyllt en lång, djup och smal sprickdal med sand och mjåla till 100 meters djup. Nu rinner där ett litet oregerat och oregerligt vattendrag, Mjällån, som under tusentals år slingrat sig fram och tillbaka över den plana marken mellan bergen och bildat nya fåror samtidigt som den grävt sig neråt. Små bäckar som runnit ner mot ån har rivit upp enorma raviner. Så har ett storslaget landskap skapats med gamla åfåror, terrasser, knivskarpa getryggar, raviner och 50 meter höga nipor långt ifrån den nuvarande ån. Längs ån finns korvsjöar och pågående ras att se. I ett större biflöde, Eksjöån, finns Sveriges näst högsta vattenfall, Västanåfallet, 90 m.

Här finns också hög biologisk mångfald, 1605 arter, varav 100 rödlistade är rapporterade. Flera mycket sällsynta och med sin största förekomst i landet just här.

Dalgången är dock tidigare påverkad av människor. Man kan följa hur utvecklingen kring en stor Norrlandsälv sett ut, via fångstgropssystem, fåbodstigar, kolbottnar, timmervägar och flottningsspår till lämningar efter små torp. Men avsaknad av vägar, bebyggelse och storskaligt skogsbruk ger ändå en vildmarks-känsla.

Området har gjorts åtkomligt genom broar över ån, röjning och skyltning av ett flertal stigar på båda sidor om ån och åtskilliga nerfarter från väg 331.

En lättillgänglig tätortsnära pärla som har något för alla. Vandra i ett fascinerande annorlunda landskap, fiska havsöring, bada, studera sällsynta insekter eller kryptogamer, följ kulturspår eller balansera på smala getryggar.

Timrå naturskyddsförening, med stöd av Länsförbundet, kommunen och ett flertal föreningar, har under många år arbetat med att få dalgången skyddad. 2009 arrangerades Forskningsresan här och inventeringar har fortsatt. Artiklar har publicerats i facktidskrifter. Ett stort antal guidade utflykter har genomförts och uppmärksammats av media. 2012 nominerade SGU dalen till Geologiskt arv. 2013 utsåg WWF Mjällådalen till mest skyddsvärda naturområde i Västernorrland i kampanjen Svenska pärlor. 2014 arrangerades Internationella svampveckan i Timrå med ca 40 besökslokaler i länet. Överlägset flest antal arter och flest rödlistade hittades i Mjällådalen. Nyligen har SGU publicerat en rapport om dalens mycket höga geologiska värden.

En nominering i denna tävling kan bli draghjälp till att få ett skydd för området. Det börjar bli bråttom, skogsmaskinerna mullrar nu.

Elisabeth Nilsson Ljustorp